

Axmadaliyeva Maftuna Abdumanon qizi
Farg'ona jamoat salomatligi tibbiyot instituti
Pediatriya-2 kafedrası assistenti
E-mail: m.a.akhmadaliyeva@gmail.com

UDK: 614.2-057.875:378.046

**TIBBIYOT OLIY O'QUV MUASSASALARIDA DALILLARGA
ASOSLANGAN O'QUV DASTURLARIDAN FOYDALANISHNING
SAMARADORLIGI**

Annotatsiya: Ushbu maqolada dalillarga asoslangan tibbiyot dasturlarining samaradorligini o'rganish maqsadida Farg'ona Tibbiyot Instituti jamoat salomatligi fakulteti 3-bosqich talabalari o'rtasida o'tkazilgan tadqiqot natijalari keltirilgan. Tadqiqot 2024 yil sentyabr-noyabr oylarida olib borilgan bo'lib, pediatrik propedevtika va ichki kasalliklar propedevtikasi fanlarida foydalanilgan materiallar tahlil qilingan. Dastur samaradorligi talabalarning bilim ko'rsatkichlari va amaliy ko'nikmalarining oshishi bilan bog'liq holatda baholangan.

Kalit so'zlar: Dalillarga asoslangan tibbiyot, Farg'ona jamoat salomatligi tibbiyot instituti, pediatriya, ichki kasalliklar, samaradorlik.

Ахмадалиева Мафтуна Абдуманон кизи
Ассистент кафедры Педиатрии-2
Ферганского медицинского института
общественного здоровья
E-mail: m.a.akhmadaliyeva@gmail.com

**ЭФФЕКТИВНОСТЬ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ДОКАЗАТЕЛЬНЫХ
УЧЕБНЫХ ПРОГРАММ В МЕДИЦИНСКИХ ВУЗАХ**

Аннотация: В этой статье приводятся результаты исследования эффективности программ доказательной медицины, проведенного среди студентов 3-курса Кафедры терапии и педиатрии Ферганского медицинского института общественного здоровья. Исследование было проведено сентября-ноября 2024 года и окончательные результаты показали улучшение знаний и практических навыков студентов.

Ключевые слов: доказательная медицина, Ферганский медицинский институт общественного здоровья, педиатрия, внутренние болезни, эффективность.

Akhmadaliyeva Maftuna Abdumanon kizi

Assistant of department Pediatrics-2

of the Fergana medical institute of Public health

E-mail: m.a.akhmadaliyeva@gmail.com

EFFECTIVENESS OF USING EVIDENCE-BASED EDUCATIONAL PROGRAMS IN MEDICAL UNIVERSITIES

Annotation: This article presents the results of a study on the effectiveness of evidence-based medicine programs conducted among third-year students of the Pediatric and Therapeutic Faculties of Ferghana Medical Institute of Public Health. The study was conducted between September and November 2023, analyzing the use of materials for the subjects of pediatric propaedeutics and internal medicine propaedeutics. The effectiveness of the programs was evaluated based on the improvement of students' knowledge and practical skills.

Keywords: evidence-based medicine, Ferghana medical institute of Public health, pediatrics, internal medicine, effectiveness.

Kirish

Dalillarga asoslangan tibbiyot zamonaviy tibbiyot ta'limining asosiy yo'nalishlaridan biri bo'lib, uni o'qitishda ilmiy isbotlangan ma'lumotlarga tayanilishi talab qilinadi [2]. Dalillarga asoslangan tibbiyot deganda, kasalliklarni aniqlash, davolash va profilaktika qilishda ilmiy isbotlangan ma'lumotlarga

asoslangan yondashuv tushuniladi. Zamonaviy tibbiyotning rivojlanishi va tibbiyot ta'limining samaradorligini oshirishda dalilli tibbiyot dasturlarining ahamiyati katta [3, 4]. Dalilli tibbiyotdan foydalanish orqali tibbiyot ta'limida yuqori sifatli va ilmiy asoslangan bilimlarni yetkazish imkoniyati oshadi, bu esa talabalarni yanada malakali mutaxassis sifatida tayyorlashga xizmat qiladi [5, 6].

Dalillarga asoslangan tibbiyot dasturlarining talabalarning bilim darajasi va amaliy ko'nikmalariga ta'sirini o'rganish bu tadqiqotning asosiy maqsadi hisoblanadi. Tadqiqot Farg'ona Tibbiyot Instituti jamoat salomatligi fakulteti 3-kurs talabalari o'rtasida o'tkazilgan bo'lib, pediatriya va ichki kasalliklar propedevtikasi fanlarida dalilli tibbiyot materiallaridan foydalanilgan. Ushbu yondashuv talabalarga nafaqat nazariy bilimlarni, balki amaliy mashg'ulotlar orqali haqiqiy klinik holatlarni tushunishga yordam beradi [7, 8]. Dalillarga asoslangan tibbiyot dasturlari talabalar bilimining rivojlanishi, ularning mustaqil fikrlash qobiliyatini oshirish, klinik qarorlar qabul qilishda ishonchli bo'lishlariga katta ta'sir ko'rsatmoqda [9, 10].

Adabiyotlar tahlili

Adabiyotlar tahlili natijasida dalilli tibbiyotning o'qitishdagi ahamiyati va uning o'quv jarayonida samaradorligini oshirish yo'llari aniqlangan [3, 4, 7]. Dalillarga asoslangan tibbiyot dasturlari orqali talabalar nafaqat nazariy bilimlarni, balki amaliy ko'nikmalarni ham samarali ravishda egallashadi [8]. Amerika, Yevropa va Rossiya ichki kasalliklar va pediatriya assotsiatsiyalarining ilmiy tavsiyalari asosida tuzilgan dasturlar talabalarga nazariy va amaliy bilimlarni samarali o'zlashtirish imkonini beradi [5, 6, 9].

Shuningdek, dalilli tibbiyot talabalarga mustaqil qaror qabul qilish, ilmiy asoslangan tadqiqotlarni o'qish va tahlil qilish, hamda zamonaviy davolash usullari va tavsiyalariga oid bilimlarni oshirish imkonini yaratadi [10, 11]. Dalillarga asoslangan tibbiyot metodlari asosida ta'lim olgan talabalar klinik qaror qabul qilishda va muammolarni hal qilishda samaraliroq bo'lishlari aniqlangan [12, 13]. Shu bilan birga, ushbu yondashuv orqali talabalar mustaqil ravishda ilmiy tadqiqotlar o'tkazishga va o'z tajribalarini boyitishga imkon topishadi [14]. Bu esa

ularning kelajakdagi kasbiy faoliyatida yuqori samaradorlikka erishishiga olib keladi [15].

Dalillarga asoslangan tibbiyot o'qitish tizimida talabalarning mustaqil fikrlashini rag'batlantirish, klinik vaziyatlarda tez va aniq qaror qabul qilish, va kasbiy javobgarlikni oshirish imkonini beradi [16, 17]. Shu tariqa, dalilli tibbiyot materiallari asosida olib borilgan ta'lim jarayoni talabalarga nafaqat kasbiy, balki shaxsiy rivojlanish uchun ham katta foyda keltiradi [18, 19].

Tadqiqot metodologiyasi

Ushbu tadqiqotda so'rovnoma usuli qo'llanilgan bo'lib, Farg'ona Tibbiyot Instituti jamoat salomatligi fakultetining 3-kurs talabalari orasida o'tkazilgan [1]. Tadqiqot davomida Google Forma orqali 88 talaba so'rovnomada qatnashgan. So'rovnoma talabalar o'rtasida dalilli tibbiyot dasturlaridan foydalanish tajribasini va bu tajribadan qanday foyda olishganini o'rganishga qaratilgan [3, 7].

Tadqiqot sentyabr-noyabr oylari 2024 yil davomida olib borilgan va pediatriya hamda ichki kasalliklar propedevtikasi fanlarida dalilli tibbiyot materiallaridan foydalanish tajribasi baholangan. Olingan ma'lumotlar tahlil qilinib, dalilli tibbiyot dasturlarining samaradorligi turli ko'rsatkichlar orqali o'rganildi, masalan, talabalar bilim darajasi, amaliy ko'nikmalar va klinik vaziyatlarda qaror qabul qilish qobiliyati [8, 9].

Bundan tashqari, talabalarning dalilli tibbiyot bo'yicha nazariy bilimlarini o'lchash uchun maxsus testlar ham o'tkazildi. Test natijalari talabalarning dalilli yondashuvga asoslangan ta'lim olishdan keyin bilim darajasida sezilarli o'sish borligini ko'rsatdi [20]. Shuningdek, amaliy mashg'ulotlarda talabalarning klinik holatlarni tahlil qilish va qaror qabul qilish qobiliyatlarini baholash uchun simulyatsiya va boshqa amaliy metodlardan foydalanildi [21].

Tahlillar va natijalar

Tadqiqot natijalari talabalarning bilim darajasi va amaliy ko'nikmalari dalilli tibbiyot materiallaridan foydalanish orqali sezilarli darajada oshganligini ko'rsatdi [4, 10]. Ayniqsa, Amerika, Yevropa va Rossiya ichki kasalliklar va pediatriya assotsiatsiyalarining tavsiyalari asosida tuzilgan materiallardan foydalanish

talabalarning kasbiy tayyorgarligiga ijobiy ta'sir ko'rsatgan [5, 11]. Tadqiqot davomida 88 talabadan 76 nafari dalilli tibbiyot dasturlarining samaradorligini yuqori baholagan va fanlarni o'zlashtirishda bu dasturlarning foydasi sezilganligini qayd etgan [6].

Dalillarga asoslangan tibbiyot dasturlaridan foydalanish orqali talabalarning klinik qaror qabul qilish qobiliyati yaxshilangan, shuningdek, o'qitilayotgan mavzularni chuqurroq o'zlashtirish imkonini bergan [12, 13]. Talabalar o'z fikrlarini aniq va ilmiy asoslangan tarzda ifodalash, kasalliklarni aniqlash va davolashda mustaqil qaror qabul qilish qobiliyatlarini rivojlantirishda sezilarli yutuqlar ko'rsatgan [14, 15]. Talabalarning amaliy mashg'ulotlarda faol ishtirok etishi va o'z-o'zini baholash orqali o'qitish samaradorligi ortganligi aniqlangan [22, 23].

Shuningdek, tadqiqot natijalari talabalarning mustaqil ta'lim olish ko'nikmalarini ham rivojlantirganligini ko'rsatdi. Dalillarga asoslangan tibbiyot materiallaridan foydalanish natijasida talabalar kasalliklarning diagnostikasi va davolashiga oid zamonaviy ilmiy ma'lumotlarni mustaqil ravishda topish va tahlil qilish qobiliyatiga ega bo'lganliklarini qayd etishdi [24, 25]. Bunday yondashuv talabalarni mustaqil o'qitish va ularning mas'uliyat hissini oshirishga xizmat qildi [26].

Xulosa

Tadqiqot natijalari dalillarga asoslangan tibbiyot dasturlarining talabalarning bilim va amaliy ko'nikmalarini oshirishda samaradorligini ko'rsatmoqda [1, 3]. Dalillarga asoslangan tibbiyot materiallaridan foydalanish ta'lim jarayonini boyitib, talabalar bilim darajasini va amaliy tayyorgarliklarini yaxshilashga xizmat qiladi [4, 5, 10]. Tadqiqotdan olingan ma'lumotlar dalilli tibbiyot dasturlaridan keng foydalanish tibbiyot ta'limida yangi innovatsion yondashuvlarni joriy etishda muhim ekanligini tasdiqlaydi [11, 13].

Dalilli tibbiyotdan foydalanish nafaqat nazariy bilimlarni, balki klinik qaror qabul qilishda muhim bo'lgan amaliy ko'nikmalarni ham rivojlantiradi [14, 15]. Bu esa talabalarning kelajakdagi kasbiy faoliyatida yuqori samaradorlikka erishishiga

yordam beradi. Tadqiqot natijalariga ko'ra, dalilli tibbiyot dasturlaridan keng foydalanish orqali tibbiyot ta'limini yangi bosqichga olib chiqish, talabalarga ilmiy yondashuvni shakllantirish va amaliy mashg'ulotlarda chuqur bilim olish imkoniyatini taqdim etish mumkin [16, 17].

Shunday qilib, tibbiyot ta'limida dalilli yondashuvlardan keng foydalanish tavsiya etiladi. Bu yondashuv nafaqat talabalarning nazariy bilimlarini, balki ularning kasbiy ko'nikmalarini ham sezilarli darajada rivojlantiradi. Dalillarga asoslangan tibbiyot metodlarini o'qitish jarayonida qo'llash talabalarni nafaqat bilimli, balki malakali mutaxassis sifatida shakllantiradi [18, 19].

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. American Academy of Pediatrics. Clinical Practice Guidelines and Policies. 2023.
2. Borenstein M, Hedges LV, Higgins JP, Rothstein HR. Introduction to Meta-Analysis. 2009.
3. Bradley P. The Use of Simulations in Medical Education. 2006.
4. Cohen J. Statistical Power Analysis for the Behavioral Sciences. 1988.
5. Dawes M, Summerskill W, Glasziou P, et al. Evidence-Based Practice: A Primer for Health Care Professionals. 2005.
6. European Society of Cardiology. Guidelines on Cardiovascular Diseases. 2023.
7. Field MJ, Lohr KN. Guidelines for Clinical Practice: From Development to Use. National Academies Press. 1992.
8. Fletcher RH, Fletcher SW. Clinical Epidemiology: The Essentials. 2014.
9. Frenk J, Chen L, Bhutta ZA, et al. Health Professionals for a New Century: Transforming Education to Strengthen Health Systems in an Interdependent World. 2010.
10. Glasziou P, Del Mar C, Salisbury J. Evidence-Based Medicine Workbook. 2003.
11. Greenhalgh T. How to Read a Paper: The Basics of Evidence-Based Medicine. 2019.

12. Guyatt GH, Rennie D, Meade MO, Cook DJ. Users' Guides to the Medical Literature: A Manual for Evidence-Based Clinical Practice. 2014.
13. Harden RM, Laidlaw JM. Essential Skills for a Medical Teacher: An Introduction to Teaching and Learning in Medicine. 2017.
14. Knowles MS, Holton EF, Swanson RA. The Adult Learner: The Definitive Classic in Adult Education and Human Resource Development. 2011.
15. Kolb DA. Experiential Learning: Experience as the Source of Learning and Development. 1984.
16. McAlister FA, Straus SE. Evidence-Based Medicine: A Primer for Health Care Professionals. 2001.
17. Mayer D. Essential Evidence-Based Medicine. 2010.
18. Muir Gray JA. Evidence-Based Healthcare: How to Make Health Policy and Management Decisions. 2009.
19. Norman G. Research in Medical Education: Three Decades of Progress. 2002.
20. Roberts R, Heneghan C. Evidence-Based Medicine and the Hierarchy of Research Designs. 2017.
21. Rossiya Pediatriya Assotsiatsiyasi. Pediatrik Kasalliklar bo'yicha tavsiyalar. 2023.
22. Sackett DL, Rosenberg WM, Gray JA, Haynes RB, Richardson WS. Evidence based medicine: what it is and what it isn't. BMJ. 1996.
23. Schuwirth LW, Van der Vleuten CP. Changing Education, Changing Assessment, Changing Research? 2011.
24. Straus SE, Glasziou P, Richardson WS, Haynes RB. Evidence-Based Medicine: How to Practice and Teach EBM. 2018.
25. Straus SE, Tetroe J, Graham I. Knowledge Translation in Health Care. 2013.
26. Trisha Greenhalgh. Evidence-Based Medicine: A Movement in Crisis? BMJ. 2014.